

КРЕАТИВНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Прохніцька Ярослава, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Стахова І.А., докторка філософії (PhD), доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Питання розвитку зв'язного мовлення учнів школи І ступеня сьогодні набуває особливої актуальності та ставить нові прогресивні завдання перед педагогами. Зважаючи на масштабне використання інформаційно-комунікаційних технологій, дистанційну форму навчання, за якою працюють більшість учнів, мовленнєве середовище для комунікації обмежується. Діти не мають можливості спілкуватися, обмінюватися думками, їхня комунікація в онлайн режимі часто зводиться до переписування смайлами, картинками, графічними знаками, скороченнями. Навчаючись, навіть, в офлайн режимі, учні здебільшого віддають перевагу спілкуванню за допомогою гаджетів, розмовам у віртуальному світі, тим самим демонструючи в усному мовленні обмеженість лексичного запасу, фонетичні ляпи, помилки у граматичних конструкціях. Зважаючи на це, педагоги початкової школи перебувають у пошуку креативних шляхів розвитку зв'язного мовлення учнів.

Проблема розвитку зв'язного мовлення широко висвітлюється у Державному стандарті початкової освіти, концепції Нової української школи, типових освітніх програмах тощо. У працях М. Вашуленка, С. Дубовик, Г. Остапенко, О. Савченко, К. Пономарьової розкривається глибокий зміст проблеми розвитку зв'язного мовлення молодших школярів, а також пропонуються ефективні прийоми, методи та форми розвитку мовленнєвих умінь і навичок учнів.

Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів є однією з найважливіших складових їхньої мовної освіти, оскільки саме у цей період формується базова мовна компетентність, яка стане основою для подальшої освіти. Креативний підхід у навчанні, на думку Г. Кіт, передбачає використання

нестандартних методів і завдань для розвитку уяви, критичного мислення та самовираження учнів [1, 251]. К. Пономарьова стверджує, що креативний підхід до розвитку зв'язного мовлення включає різноманітні методи та стратегії, спрямовані на стимулювання дитячої уяви, активізації мови, розвитку логічного мислення. Використання інноваційних методів, прийомів та форм роботи на уроках української мови допомагає створювати атмосферу творчості та відкритості, що позитивно впливає на розвиток комунікації [4, 6]. Н. Комарівська доводить, що основою для розвитку зв'язного мовлення молодших школярів є відповідне мовленнєве середовище, систематичне навчання виразного і логічного висловлювання думок, а також активне збагачення словникового запасу. Важливу роль, на думку дослідниці, відіграють розвиток фонематичного слуху, уміння будувати зв'язні висловлювання за змістом, дотримуючись послідовності, а також стимулювання комунікативної активності через різноманітні мовленнєві ситуації, казки, бесіди та творчі завдання [3, 43].

У ході дослідження ми провели опитування серед педагогів (6 респондентів) Барського ліцею № 2 Барської міської ради стосовно особливостей розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Юлія М. (педагогічний стаж – 18 років) вважає, що «для розвитку зв'язного мовлення дітей потрібно систематично працювати над збагаченням їхнього словникового запасу, а для цього потрібно читати багато художньої літератури. Наприклад, твори С. Дерманського, В. Нестайка, А. Бачинського, Н. Чуб». Наталія С. (педагогічний стаж – 24 роки) переконана, що для розвитку зв'язного мовлення школярів потрібно влаштовувати різноманітні імпровізації, які б стимулювали логічний виклад думок, залучати дітей до парної та групової роботи, проєктної діяльності. Загалом опитування показало, що педагоги потребують нових креативних шляхів розвитку зв'язного мовлення дітей, вони завжди перебувають у пошуку інновацій і намагаються їх творити самостійно.

У контексті креативного підходу до розвитку зв'язного мовлення молодших школярів ми пропонуємо учням початкової школи гру «Мовний спінер». Для проведення гри слід покрутити спінер, у результаті чого випаде три

герої, наприклад, дракон, гном і пірат. Завдання учнів – придумати історію про них. Коли діти навчилися швидко поєднувати різні дійові особи, створювати сюжетні розповіді про них, можна пропонувати використовувати ще й другий спінер, де вказані риси героїв. Таким чином, школярі самостійно зможуть наділяти дійових осіб певними якостями.

Наприклад, на другому спінері ми бачимо, три основні характеристики: неслухняний, веселий, хоробрий. І діти самостійно обирають, хто якою рисою буде наділений. Наприклад, пірат буде веселим, гном – неслухняним, а дракон – хоробрим. Коли, діти навчаться працювати з двома спінерами, можна пропонувати третій, який представить палітру місць для розгортання сюжету і четвертий, що спрямує на дії, які будуть виконувати головні герої. Така вправа, на нашу думку, активно розвиває зв'язне мовлення учнів.

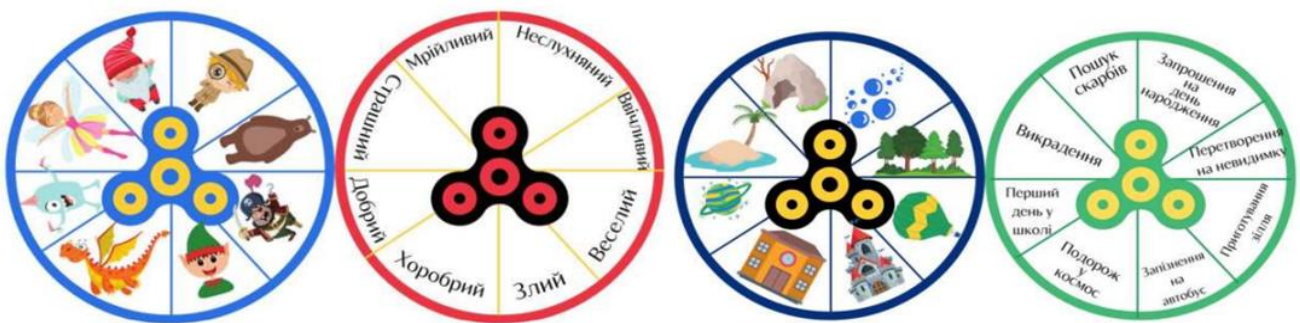

Рис.2. Гра «Мовний спінер»

Також у нашому методичному арсеналі є нетрадиційний прийом підготовки дітей до опису картини. Для цього ми граємо у детективне агентство. Кожен учень отримує роздруківку з картиною та інструмент для детального вивчення – це може бути лупа чи підзорна труба. За їхньою допомогою усе, що зображено на картині потрібно добре роздивитися і описати. Такий антураж стимулює дитячу цікавість, допитливість, і робота над описом проходить швидше та продуктивніше. У своїй діяльності ми найчастіше використовуємо творчі праці Євгенії Гапчинської, хоча для молодших школярів захопливими будуть репродукції картин Марії Приймаченко, Катерини Білокур, Тетяни Яблонської, Дональда Золанда тощо.

Таким чином, на нашу думку, застосування креативних методів, прийомів, форм роботи у розвитку зв'язного мовлення молодших школярів створює умови для активного мовленнєвого процесу, стимулює інтерес до навчання та розвиває важливі навички спілкування, які залишатимуться з учнями на все життя. Креативний підхід до розвитку зв'язного мовлення молодших школярів дозволяє значно підвищити рівень їхньої мовної компетентності та зацікавленості в навчанні. Використання ігор, інтерактивних методів та творчих завдань робить процес навчання більш захоплюючим та ефективним.

Список використаних джерел:

1. Кіт Г.Г., Демченко О.П. Готовність майбутнього вчителя до організації творчої навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів в умовах НУШ. *Нова українська школа: початок реформ: зб. тез доповідей II 148 Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 березня 2020 року / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2020. С.251- 255.*

2. Комарівська Н., Колеснік К., Франчук Н., Стахова І. Літературознавчі основи вивчення творів різних жанрів дітьми старшого дошкільного й молодшого шкільного віку. *Наукові записки: [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, Укр. держ. Ун-т імені Михайла Драгоманова; упор. Л.Л. Макаренко. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2025. Випуск CLIX (159). С. 74-82. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/47732>*

3. Комарівська Н. Формування культури мовленнєвої поведінки молодших школярів на уроках рідної мови. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія: Збірник наукових праць. Вип. 43. Вінниця: ТОВ Нілан ЛТД, 2015. С. 43-47*

4. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: методичний посібник / Пономарьова К. І. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 88 с.

5. Франчук Н., Комарівська Н., Колеснік К., Стахова І. Формування мовленнєвого етикету в дітей на уроках української мови та читання в умовах

очного та дистанційного навчання. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*, 2025. Випуск 81. С. 7-13. URL: <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/view/206/249>

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ НАВИЧОК ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Родюк Марина, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Олійник Н. А., кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Період молодшого шкільного віку є важливим етапом психофізичного та соціального розвитку дитини, який супроводжується інтенсивною адаптацією до нових соціальних і навчальних умов. У цей час відбувається формування поведінкових моделей відповідно до освітніх норм і вимог, що може спричиняти стресові стани та певні труднощі в опануванні навчального матеріалу.

Когнітивний розвиток на цьому етапі характеризується переходом до елементів логіко-операційного мислення, зростанням здатності до аналізу, синтезу, узагальнення та встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Оволодіння зазначеними розумовими операціями сприяє підвищенню навчальної мотивації та формуванню вміння застосовувати знання в реальних життєвих ситуаціях.

У цей період також інтенсивно розвиваються соціальні компетентності: діти опановують ефективну комунікацію, учаться налагоджувати міжособистісні стосунки, співпрацювати в колективі – що є основою успішної соціалізації та навчальної інтеграції.

Незважаючи на можливі труднощі адаптаційного характеру, молодший шкільний вік відіграє фундаментальну роль у формуванні особистості, закладаючи основу для подальшого інтелектуального, емоційного та соціального розвитку.